

43. *Treves C. Un divorzio da scongiurare / C. Treves // Critica Sociale. — 1922. — 16—31 gennaio.*
44. *Un altro equivoco // Avanti! — 1924. — 31 agosto.*

Олег Синсокий

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВІ ТА ПОЛІТИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ
ОСОБЛИВОСТІ ФЕСТИВАЛЬНОГО РУХУ
У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ

(Угорщина, Болгарія, Румунія, Польща, Східна Німеччина)

Проаналізовано розвиток фестивального руху на території окремих посткомуністичних країн Центрально-Східної Європи. Подано соціально-комунікаційну характеристику і розкрито інформаційні засади організації рок- і поп-фестивалів в Угорщині, Болгарії, Румунії, Польщі та Східній Німеччині (у НДР, згодом — на території східних земель ФРН). Особливе місце відведено висвітленню соціокомунікативних особливостей подібних форумів за часів соціалізму. Доведено, що цій колективній формі музично-політичної взаємодії притаманна особлива інформаційно-комунікативна природа.

Ключові слова: *Центрально-Східна Європа, фестиваль, рок, поп, музика, комунікації.*

Проанализировано развитие фестивального движения на территории отдельных посткоммунистических стран Центрально-Восточной Европы. Приведено социально-коммуникационную характеристику и раскрыты информационные основы организации рок- и поп-фестивалей в Венгрии, Болгарии, Румынии, Польши и Восточной Германии (в ГДР, затем — на территории восточных земель ФРГ). Особое место отведено освещению социокоммуникативных особенностей подобных форумов во времена социализма. Доказано, что этой коллективной форме музыкально-политического взаимодействия присуща особая информационно-коммуникативная природа.

Ключевые слова: *Центрально-Восточная Европа, фестиваль, рок, поп, музыка, коммуникации.*

An analysis of development of the festival movement in some post-communist countries of the Central and Eastern Europe has been provided. Socio-communicative characteristics has been given and information actions of organising rock and pop festivals in Hungary, Bulgaria, Romania,

Poland and East Germany (in GDR and later in the eastern territories of Germany) special attention is paid to a coverage of socio-communicative peculiarities of such forums in the socialism period. It has been argued that especial information-communicative nature is inherent to this collective form of music-political interaction.

Key words: *Central and Eastern Europe, festival, rock, pop, music, communications.*

Сьогодні важко уявити світ популярної культури без рок-фестивалів, що демонструють широкий доступ до рок-музики на відкритих майданчиках у вигляді безперервного концерту або різних окремих концертів. Це соціокультурне дійство триває, як правило, декілька днів. Однак подібна форма музичного «хепенінгу», за історичними мірками, досить молода — влітку 2012 р. конгреси фестивального року відзначили 45-річний ювілей: на думку Дениса Бочарова, прийнято вважати, що першими акціями у цій сфері були «Fantasy Fair and Magic Mountain Music Festival» і «Monterey International Pop Music Festival», які пройшли в Каліфорнії у червні 1967 р. [1]. За ці роки помітно змінилися формат, внутрішня ініціація і географія проведення масштабних збірних рок-форумів. Зокрема, деякі власники радіостанцій проводять т. зв. «Радіо-фестивали», запрошуючи рок-групи лише певних стилів (відповідно до формату радіостанції). Щорічно проводяться сотні рок-фестивалів. Утім, під впливом низки системних факторів поступово з'явилися нові прикмети, наприклад ностальгія, агресивна, націоналістична та інша спрямованість, тож у соціальному сенсі дослідження цього явища є актуальним.

Із праць, присвячених історії звукозапису популярної музики в часи існування таких країн, як УНР, НРБ, СРР, ПНР і НДР, можна назвати дослідження, що висвітлюють здебільшого національні особливості музичного звукозапису. Це — роботи болгарських (І. Борислава, П. Гофман, Г. Гълов, Й. Рупчев та ін.), угорських (А. Szemere, М. Sági та ін.), німецьких (R. Bratfisch, M. Brüll, B. Meyer-Rähnitz, B. Rauhut, M. Rauhut та ін.), польських (А. Zamoyski, W. Panek, G. Michalski, E. Obniska, H. Swolkień, J. Waldorff та ін.) і румунських (С. Fotea, D. Ionescu, Caterina Preda та ін.) авторів. Утім, потрібно визнати, що проблеми фестивального руху з позиції науки соціальної комунікації у колишніх соціалістичних країнах Центрально-Східної Європи в контексті загальної історії ХХ ст., а також на сучасному

етапі перебувають за межами досліджень. З огляду на це сьогодні постає питання про дослідження соціокомунікативної складової становлення і розвитку рок-фестивального руху та дискокомунікації колишніх соціалістичних країн Центрально-Східної Європи, що є предметом цієї публікації на прикладі Угорщини, Болгарії, Румунії, Польщі та Східної Німеччини.

Аналізуючи фестивальний рух в **Угорщині** у соціалістичний період, потрібно відзначити, що керівництво країни доброзичливо ставилося до проведення подібних заходів. У результаті в різних мальовничих місцевостях, здебільшого прилеглих до озера Балатон, проводилося досить багато музичних форумів, на яких широко була представлена угорська поп-музика, а також виступали зарубіжні гості. Від 1981 р. і досі в Будапешті щороку проходить «Весняний фестиваль», який є однією з головних подій культурного життя угорців. Рух музичних фестивалів в Угорщині став активно розвиватися з початку 1990-х рр. через зростання попиту. Відтоді були засновані такі фестивалі, як «Sziget» та «Hegyala», з першої половини першого десятиліття нового тисячоліття почали з'являтися безліч регіональних музичних форумів з метою популяризації рок-руху в усіх регіонах Угорщини.

На сучасному етапі одним із найбільших фестивалів, що проводяться у Старому світі, є музичний фестиваль «Sziget» на острові Обудаї, який уперше відбувся 1993 р., зібравши 43 000 глядачів. Другим за величиною музичним форумом сучасної Угорщини є фестиваль «VOLT», уперше організований 1993 р. у м. Шопрон. Фестиваль характеризується різноманітністю музичних стилів. Від 2007 р. на пляжі Замарді південного узбережжя озера Балатон проходить фестиваль електронної музики «Heineken Balaton Sound». 2009 р. як почесний гість у програмі фестивалю взяла участь легендарна німецька група KRAFTWERK.

«Magyar Sziget», який уперше відбувся 2001 р. в Verőce, мав націоналістичне забарвлення правого спрямування. На ньому були представлені угорські групи, що вибрали основними напрямками Nemzeti-Rock (вітчизняний рок), фолк та фолк-рок. Стиль «Nemzeti-Rock» тісно пов'язаний з національним радикалізмом, враховуючи його культурне тло. Зміст пісень, виконуваних групами цього музично-політичного спрямування, звернений до націонал-патріотизму і

національної історії Угорщини. В угорській рок-історії ще з часів соціалізму існували гурти, стилістика яких була доволі близька до порушених тем (наприклад Р. MOBIL і KORMORÁN), проте учасники цих груп і автори пісень ніколи не переступали соціально-інформаційну межу, за якою існувала загроза формування у слухачів небезпечних націоналістичних поглядів.

Однак є підстави щодо занепокоєння з приводу зростання націоналістичних настроїв у середовищі молодих угорців, що деколи набуває неприпустимих форм. Так, улітку 2008 р. екстремістськи налаштовані молоді люди, які були озброєні бейсбольними битами для побиття глядачів і музикантів, зірвали проведення рок-фестивалю молодих талантів на західному узбережжі озера Балатон [7].

У **Болгарії** упродовж 1965—1999 рр. у різних концертних залах, розташованих на Сонячному березі, проводився популярний конкурс «Золотий Орфей», який структурно складався із двох частин — Міжнародного конкурсу та Конкурсу болгарської пісні. За умовами конкурсу виконання пісень учасниками повинно було здійснюватися у режимі «live» у супроводі естрадно-симфонічного оркестру Комітету радіо і телебачення Болгарії. Цей конкурс у 1970—1980-х рр. регулярно транслювався по Центральному телебаченні в СРСР. Три радянські співачки були удостоєні Гран-прі фестивалю в Міжнародному конкурсі (1971 р. — Марія Пахоменко, 1975 р. — Алла Пугачова і 1977 р. — Роза Римбаєва). На цьому фестивалі була присутня досить обмежена кількість учасників із західних країн, серед яких (на відміну, наприклад, від чехословацької «Братиславської ліри» або польського «Сопота») не було поп-виконавців світового рівня. Однак досить значну активність проявляли співаки та музиканти із сусідніх соціалістичних країн. Так, серед призерів «Золотого Орфея» можна назвати таких учасників — представників соціалістичних країн, як Ліліана Петрович (Югославія), Катаржина Бовері (Польща) — третя премія 1967 р., болгарські співачки Богдана Карадочева (Гран-прі) та Емілія Маркова (перша премія) 1969 р., Бісер Кіров (Болгарія) — перша премія 1970 р. Як національний фестиваль болгарської пісні, «Золотий Орфей» ще діяв до 1999 р. [2]. Таким чином, серед володарів Гран-прі та першої премії за чверть століття існування фестивалю «Золотий Орфей»

було всього вісім представників Болгарії. З невеликою перервою «Золотий Орфей» був показаний російським телеглядачам востаннє 1992 р.

Із рок-форумів, які проводяться уже в третьому тисячолітті в Болгарії, варто вказати «Kaliakra Rock Fest», спеціалізація якого знаходиться винятково в площині між хард-роком і хеві-металом. Цей фестиваль був започаткований 25 серпня 2006 р. у чорноморському містечку Каварна, що знаходиться у 60 км від Варни. Можна назвати деяких почесних гостей, що прибули на «Kaliakra Rock Fest»: 2006 р. — TESTAMENT, HELLOWEEN і TWISTED SISTER; 2007 р. — HEAVEN & HELL, MOTÖRHEAD і MANOWAR; 2008 р. — MANOWAR, Alice Cooper і SLAYER; 2009 р. — MÖTLEY CRÜE, SCORPIONS і DREAM THEATER; 2010 р. — DORO, ACCEPT і VOIVOD; 2011 р. — PARADISE LOST, SONATA ARCTICA і LAKE OF TEARS. Цікавими є деякі факти, пов'язані з цим фестивалем. Так, 5 липня 2008 р. гурт MANOWAR відіграв концерт, який встановив рекорд за тривалістю — п'ять годин. Завдяки активній участі мера Каварни Цонко Цонева місто перетворилося на столицю важкої музики на Чорноморському узбережжі. Офіційним радіо фестивалю «Kaliakra Rock Fest» є «Radio Tangra». У Каварні протягом усього року проходять концерти гуртів, що виконують хард-рок, окрім того, тут створена алея слави рок-героїв.

У Румунії соціалістичної доби міжнародних музичних фестивалів, які б залишили знаковий інформаційний слід у розвитку поп-музики і рок-культури, не проводилося. Робота у цій сфері обмежувалася нечисленними регіональними форумами, здебільшого орієнтованими на народний фольклор. Із міжнародних рок-форумів від 2007 р. в Румунії регулярно проводиться музичний фестиваль «BestFest», який за кілька років поступово перетворився на найбільший румунський музичний форум. Цей фестиваль проходить у масштабному експоцентрі «RomExpo», розташованому у зеленій зоні на околиці Бухареста [6]. Музичний спектр, представлений на фестивалі, зазвичай містить rock, pop, electro, dubstep, drum & bass. Можна назвати таких музикантів зі світовим ім'ям, як: MANOWAR, MOTÖRHEAD, FRANZ FERDINAND, MARILYN MANSON, FAITHLESS, KASABIAN, WU TANG CLAN, Alice Cooper, ORBITAL, THE CHARLATANS, WHITE LIES, Мобі,

Карлос Сантана та ін., що із задоволенням взяли участь у лайн-ап програмі «BestFest». Від 2003 р. на Тиргу-Муреш (Трансільванія) проводиться щорічний музичний фестиваль «Peninsula» — один з найбільших у Румунії, у ньому активну участь бере сучасне покоління румунських рок-музикантів, а почесними гостями виступають ветерани румунського рок-руху. Зокрема, 2009 р. цей фестиваль відвідало 60 000 осіб, з яких, до речі, багато хто є громадянами Молдови. Від 2008 р. вже на правому березі Дністра проходив рок-фестиваль «Vadul lui Woodstock», де глядачі могли почути і побачити виступи сучасних рок-груп Молдови і Придністров'я — ZEBRA, CORBUS ALBUS, DOLL, SCROOM, УЖЕ УТРО, МАТЕ, TODO, BEFORE CHRIST, X-BAND, а також ознайомитися із творчістю гостей з Бухареста.

Сьогодні в організації міжнародних фестивалів популярної музики проглядаються нові грані сучасної політики у сфері соціального впливу на молоде покоління. Останніми роками Румунія по праву виступає одним із законодавців моди у поп-музиці на Європейському континенті. 2006 р. на Євробаченні від Румунії була представлена група АКЦЕНТ (склад — Маріус Тиждень, Адріан Сине, Міхай Груя і Сорін Бротней), яка записала декілька хітів. Із ними також співпрацював композитор Маріус Мога (пізніше він створив свій музичний колектив MORANDI, що отримав європейський тріумф після таких синглів, як: «Save Me», «Rock The World», «Midnight Train»).

У **Польщі** Міжнародний вокальний пісенний конкурс, який часто порівнюють із Євробаченням, п. н. Міжнародний фестиваль польської пісні (*Międzynarodowy Festiwal Piosenki Polskiej — Sopot Festival*) щорічно проводився в Лісовій опері м. Сопот від 1961 р. [4]. Організатором фестивалю виступало Польське державне телебачення (TVP). Однак уже з 1994 р. фестиваль проводиться під патронатом приватного телеканалу TVN. За оцінками фахівців, «Sopot Festival» поряд із Фестивалем польської пісні, організованим в Ополе, досі є найбільшим музичним фестивалем у Польщі. У 1970-ті рр. запроваджена номінація «Конкурс фірм грамзапису». Можливо, це звучить дещо парадоксально, але розвиток рекордингової індустрії поп-музики за залізною завісою зобов'язаний багато чим ... англійській групі CHRISTIE. Вони були першою іноземною

групою, яка виступила живцем у соціалістичній країні, представляючи рок західних груп мільйонам людей. Про те, як на радянському телеекрані вперше з'явилася справжня «жива» біт-група — англійське тріо CHRISTIE, розповів Максим Капітановський у своїй книзі «Во всем виноваты “БИТЛЗ”». На початку 1960-х рр. на радянському телеекрані було продемонстровано один із популярних зарубіжних музичних конкурсів — Міжнародний фестиваль естрадної пісні в Сопоті (Польща). Серед «медових» пісеньок Сопотського фестивалю 1970 р. десь між метрами соціалістичної естради Карелом Готтом і Лілі Івановою на сцену раптом вискочила трійця довговолосих хлопчаків і гримнула щось зовсім уже фестивалю невластиве. Це були гості фестивалю — CHRISTIE, які виступили в кінці конкурсного вечора, десь о 1.00 ночі за московським часом. Виник телевізійний скандал, який тільки додав популярності «Жовтій річці» [3, с. 204].

Від 1973 р. конкурс дедалі більше прив'язується до фірм грамзапису, і з 1974 р. він був об'єднаний із конкурсом фірм грамзапису. У конкурсі 1977 р. брала участь низка видатних виконавців із соціалістичних країн — Хелена Вондрачкова, Каті Ковач, Іржі Корн, Мариля Родович (якій на цей раз дали лише «втішний» приз, хоча «Різнобарвні ярмарки» здобули величезну популярність, особливо в СРСР), Здіслава Сосницька, Лілі Іванова, група КРАЙС, Франк Шебель. Упродовж 1977—1980 рр. існувала номінація «Intervision Song Contest», лауреатом якої 1977 р. стала Хелена Вондрачкова (Чехословаччина). 1978 р. на фестивалі було проведено роздільно два конкурси — конкурс телевізійних організацій «Інтербачення» і конкурс фірм грамзапису «Бурштиновий соловей» («Янтарний соловей») («Bursztynowy Słowik»). 1978 р. Гран-прі отримала Алла Пугачова, 1979 р. володарем Гран-прі став Чеслав Немен. 1980 р., на двадцятому фестивалі, в конкурсі фірм грамзапису «Бурштиновий соловей» першу премію отримала платівка VOX (Польща), записана на польському лейбл «Muza». Від 1981 р. до 1983 р. «Sopot Festival», зважаючи на складну суспільно-політичну ситуацію в умовах військового стану, у Польщі не проводився. 1984 р. першу премію отримала Анне Вескі (СРСР), яка також перемогла в конкурсі «Бурштиновий соловей» за виконання польської пісні. 1987 р. другу премію отримала радянська рок-група АВТОГРАФ. У 1996 і 1999—2004 рр. конкурс у номінації «Sopot Music Festival Grand

Prix» у рамках фестивалю не проводився [5]. Після краху соціалістичної системи конкурс дуже швидко втратив колишню значимість, переформатувавшись на невеликі провінційні концерти. Щоправда, останніми роками робилися боязкі спроби відродження колишнього рівня «Sopot Festival», але зарубіжних учасників було небагато, вони представляли лише три-чотири держави. Так, 2008 р. була представлена ностальгійна ретро-програма у стилі 1980-х рр.

Існує ще один щорічний фестиваль музики — Національний фестиваль польської пісні в Ополе «KFPP» (Krajowy Festiwal Piosenki Polskiej w Opolu), що проводиться у Польщі з 1963 р. Фестиваль був задуманий з ініціативи польських журналістів Mateusza Świącickiego і Jerzego Grygolunasa для підведення щорічних підсумків музичних досягнень польських авторів пісень і виконавців. Традиційними організаторами цього фестивалю є Polskie Radio і Telewizja Polska, а також «Товариство друзів Ополе». У 1970-ті рр. такі фестивалі були досить вдалимими. Так, 1970 р. найкращими були виступи Anna German, Maryla Rodowicz, Halina Frąckowiak і ABC, груп NO-TO-CO, TRUBADURZY, CZERWONE GITARY і SKALDOWIE; 1971 р. чудово виступили Sława Przybylska і Urszula Sipińska; 1972 р. — AMAZONKI, Maryla Rodowicz і група SKALDOWIE; 1973 р. — Anna German і Stan Borys; 1974 р. — Czesław Niemen, Jerzy Połomski і GRUPA «І»; 1975 р. — дует Andrzej і Eliza, групи CZERWONE GITARY і BUDKA SUFLERA; 1976 р. — SBB, SKALDOWIE, Maryla Rodowicz та ін.; 1978 р. — групи BAJM і KRYWAŃ, але особливо все ж варто відзначити сімнадцятий фестиваль, що відбувся 1979 р. У концертах на цьому фестивалі з 25 до 30 червня взяли участь такі чудові польські музиканти, як Maryla Rodowicz зі своїми мега-хітами «Małgośka» і «Kolorowe Jarmarki», а також Jerzy Połomski, Halina Kunicka, CZERWONE GITARY, Irena Santor, Krzysztof Krawczyk, Czesław Niemen, Halina Frąckowiak, DWA PLUS JEDEN, SKALDOWIE, ALIBABKI, Urszula Sipińska, VOX, Anna Jantar, Irena Jarocka, Hanna Banaszek, Felicjan Andrzejczak і багато інших [8]. Фестиваль проводився усі роки, за винятком 1982 р. — через запровадження воєнного стану у Польщі. Від 1980-х рр. на фестивалі виділена номінація «Рок», з 2001 р. — «Хіп-хоп». 2005 р. Гран-прі отримала польська група MAANAM, у категорії «Найкращий поп-альбом» перше місце посіла група KOMBI, в категорії «Найкращий рок-альбом» — Kasia Kowalska.

У м. Зельона-Ґура (Zelena Gura) з 1965 р. проходив Міжнародний фестиваль радянської пісні, за умовами якого польські виконавці співали російською мовою. Конкурс проіснував з 1960-х до кінця 1980-х рр. і став одним з найбільш вагомих музичних форумів Польщі, фактично знаковою культурною подією. У 1980-ті рр. фестиваль припинив своє функціонування. Утім, 2008 р. ідея «втраченого» фестивалю підштовхнула до дій стосовно «реанімації» цього форуму, але вже під дещо іншою назвою — Фестиваль російської пісні. Польські джерела свідчать, що відновленню конкурсу передувало обговорення 2006 р. низки політичних питань між главами МЗС Росії і Польщі, в результаті чого через два роки в Зелоній-Ґурі знову зазвучала російська пісня. Пріоритетним завданням, що стояло перед організаторами Фестивалю російської пісні «Зельона-Ґура—2011», було ознайомлення сучасної польської аудиторії з сучасною російською поп-музикою.

Одним із найбільш знакових фестивалів рок-музики, що проводилися у країнах соціалістичного блоку в 1980-ті рр., був «Jarocin Festival», який і сьогодні залишається найбільшим фестивалем альтернативної музики колишніх соціалістичних країн. Цей конкурс став першим офіційним рок-форумом, проведеним на території Польщі, і першим заходом такого роду на території колишнього комуністичного табору [6]. Спочатку «Jarocin Festival» замислювався як місцевий аналог фестивалю у Вудстоці — з його вільною атмосферою і всіма наслідками, що звідси випливають. У результаті цей музичний форум став своєрідним острівцем вільнодумства в Польщі, що проводився протягом трьох днів, як правило, на початку серпня. Так, 1986 р. було зареєстровано більше 30 000 гостей фестивалю, які жили в наметах. Деякі з глядачів навіть записували в ручному режимі на магнітофонні касети виступи груп, що було єдиною можливістю поширення такої рок-музики. Хоча існує і протилежна точка зору, згідно з якою «Jarocin Festival» був спроектований комуністичною спецслужбою з метою створення «розетки безпеки» для неспокійної польської молоді. Музичний спектр фестивалю знаходився у стилістиці блюзу, року, хеві-металу, панк-року і реггі. Наводимо перелік груп, які дебютували на «Jarocin Festival»: DŻEM (польський блюз-рок), TSA (польський хард-рок і хеві-метал), KSU (польський хард-рок і панк), ARMIA (польський

хардкор і панк-рок), DEZERTER (польський панк-рок), SIEKIERA (польський панк-рок і нова хвиля), KULT (психоделічний рок), BRYGADA KRYZYS (польський панк-рок і реггі), KAT (польський хеві-метал), SZTYWNY PAL AZJI (польський панк-рок, реггі і поп), ACID DRINKERS (польський треш), KONIEC ŚWIATA (польський панк-рок), BABAYAGA OJO, FEELING B (східнонімецький панк-рок). Деякі з цих груп досі цілком обґрунтовано становлять «Золотий фонд польського року». Однак переважна більшість названих колективів усе ж ближча до хард-року і панку. Через кілька років після «прощання» із соціалізмом діяльність фестивалю 1994 р. завершилася. Таким чином, комуністична система в Польщі зруйнувалася і фестивальний рух припинився. Дещо пізніше фестиваль було реанімовано, але цей форум значно зменшив масштаб і колишнього успіху вже не сягнув. Тим не менш, він дотепер зберігає культовий статус. На конкурсі витримується чітка пропорція польських і зарубіжних виконавців. Як хедлайнер традиційно запрошується кілька рок-груп світового масштабу.

Фестивальні традиції у Польщі розвивають нові музичні форуми, одним з яких є «Open'er Festival» (іноді — «Heineken Open'er»), який проводиться на узбережжі Балтійського моря — на території аеродрому в Гдині. Цей фестиваль був започаткований 2002 р., на ньому представлено такі напрями сучасної музики: rock, pop, alternative, indie rock, dance, electronic, world. Працюють три сцени, одна з яких віддана у розпорядження тільки польських виконавців та колективів. Варто підкреслити, що останніми роками в Польщі відроджуються музичні фестивалі, орієнтовані на участь головним чином музикантів із країн колишньої соціалістичної співдружності.

Від 2007 р. в Берліні, Ерфурті та інших містах переважно **Східної Німеччини** успішно проходять фестивалі «Ost-Rock Klassik», в яких беруть участь відомі рок-музиканти колишньої НДР — KARAT, Veronika Fischer, Werther Lohse, SILLY & Anna Loos, Dirk Michaelis, Ute Freudenberg, PUHDYS та ін. Загалом же, в об'єднаній Німеччині телеканали, що функціонують на західних землях, відмовляються транслювати музичні програми «нових земель» із музикою НДР.

Таким чином, викладене дає можливість зробити **основний висновок** з приводу того, що музичні фестивалі за жанрово-стильовою структурою складаються з багатьох підвидів (джаз, фолк,

диско, блюз, рок, поп тощо), серед яких політико-психологічний компонент має найбільший вираз у рок-музиці та поп-музиці. Саме цей масововидовий музичний напрям за часів соціалізму став важливою складовою, на рівні поглибленої справжньої взаємодії, детермінуючи формування системи соціальних комунікацій нового рівня. Фактично фестивальний рух є масовим святкуванням, на якому глядачам-слухачам надсилаються інформаційні повідомлення певної спрямованості. Сьогодні на території посткомуністичних країн Центрально-Східної Європи загалом, штучно намагаючись в інформаційний спосіб відмежуватися від свого соціалістичного минулого, організуються численні музичні конгреси, на більшості з яких *інформаційно-технологічна складова* суттєво випереджає *соціально-комунікативну*. Утім, стабільно високим соціальним попитом користуються саме рок-фестивалі, що формуються в умовних двох протилежно ідеологічних нішах — *антикомуністичній*, де збираються прихильники екстремістської спрямованості, і *ностальгічній*, на яких рок-виконавці з соціалістичного періоду намагаються розвіяти соціально-психологічну тугу глобального характеру та кожної особи через власні суб'єктивні спогади. Визначається важливий тренд тим, що останніх більше на тих територіях, де після зміни соціально-економічних укладів відбулися зміни територіально-національного устрою; причому як «плюс» (входження НДР до ФРН — феномен *«остальгії»*), так і «мінус» (розпад СФРЮ — феномен *«югностальгії»*). Найкращий баланс щодо стикання через подібні проблеми дотримується у Чехії та Словаччині (колишній ЧССР), але докладне вивчення цього питання і ґрунтовний розгляд новітніх тенденцій, що відбуваються у філофонічній сфері Центрально-Східної Європи (до якої безумовно належить й Україна), є нашою подальшою дослідницькою перспективою.

1. Бочаров Д. Come gather round people wherever you roam... / Денис Бочаров // Classic Rock. — 2012. — № 4. — С. 6.
2. Золотой Орфей [Електронний ресурс] // Википедия. — Режим доступа: http://ru.wikipedia.org/wiki/Золотой_Орфей.
3. Капитановский М. Во всем виноваты «БИТЛЗ» / Максим Капитановский. — М. : Вагриус, 2006. — 384 с.
4. Международный фестиваль песни в Сопоте [Електронний ресурс] // Wikipedia. — Режим доступа: http://ru.wikipedia.org/wiki/Международный_фестиваль_песни_в_Сопоте.

5. Международный фестиваль польской песни «Сопот» / Międzynarodowy Festiwal Piosenki Polskiej — Sopot Festival [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://pesnyagoda.nm.ru/sopot.htm>.
6. Музыкальные фестивали ближнего зарубежья [Электронный ресурс] // @music. — Режим доступа: <http://music.com.ua/analytics/2009/06/07/29269.html>.
7. Экстремисты сорвали музыкальный фестиваль на Балатоне [Электронный ресурс] // Poezdka. — Режим доступа: <http://ru.poezdka.de/174/2008—0374/Balaton-festival-interruption.html>.
8. Krajowy Festiwal Piosenki Polskiej w Opolu [Электронный ресурс] // Wikipedia. — Режим доступа: http://pl.wikipedia.org/wiki/Krajowy_Festiwal_Piosenki_Polskiej_w_Opolu.

Катерина Стецюк

ДОСЛІДЖЕННЯ КОЛА ПІДЛІТКОВОГО ЧИТАННЯ

На базі активних підлітків-читачів було здійснено дослідження кола підліткового читання, що включає літературу для обов'язкового та довільного прочитання. Завдяки зворотному зв'язку від читачів з'ясовано їхні реальні читацькі запити (тематика, жанри, типи видань), незадоволені читацькі потреби та проблеми, пов'язані з формуванням їх кола читання.

Ключові слова: підліток, коло читання, художня, пізнавальна література.

На базе активных подростков-читателей было проведено исследование круга подросткового чтения, которое включает литературу для обязательного и добровольного чтения. Благодаря обратной связи от читателей выяснены их реальные читательские запросы (тематика, жанры, типы изданий), неудовлетворённые читательские запросы и проблемы, связанные с формированием их круга чтения.

Ключевые слова: подросток, круг чтения, художественная, познавательная литература.

On the basis of active teenager readers a research was made of circle of teenager's reading, which included literature for obligatory and arbitrary reading. Their reading needs (thematic, genres, types of books), unsatisfied reader's preferences and problems in connection with forming their reading circle, have been figured out, due to the feedback from readers.

Key words: teenager, circle of reading, fiction, informative literature.